

Hendrik Laurensz. Spiegel

Numa

Ofte Amptsweygheringhe

Zinspel

Samenvatting door Marc van Oostendorp

Eerste Poos

Eerste Uytcomen

Pomponius, de vader van Numa, komt op en vertelt dat hij vannacht een voorspellende droom heeft gehad. Hij vraagt zich af of hij waarde aan die droom moet hechten en concludeert dat dit waarschijnlijk wel moet: hij heeft helder geslapen en de avond te voren niet te zwaar gegeten. Hij is op zoek naar zijn zoon, aan wie hij zijn droom wil vertellen. Pomponius vertelt dat aan Numa altijd een grote toekomst is voorspeld -- hij is bovendien getrouw geweest met de nu overleden dochter van koning Tatiüs -- en dat de jongeman ook een zeer goed karakter heeft. Hij trekt bijvoorbeeld altijd op met wijsgeren en andere waarheidszoekers. Zo was de oude Pythagoras in zijn tijd Numa's beste vriend.

Tweede Uytcomen

Numa bespreekt met zijn wijsgerige vriend Martius of ze wel recht hebben op een maaltijd. Hebben ze vandaag wel voldoende goede werken gedaan? Martius heeft twee mensen die ruzie maakten uit elkaar gehaald. Hij is alleen bang dat hij degene die kwaad deed te ernstig heeft berispt. Numa zelf heeft nagedacht over het kwaad. Er zijn twee soorten haat: een natuurlijke haat van het Kwaad, en een verderfelijk soort haat, gericht tegen slechte mensen.

Derde Uytcomen

Numa en Martius ontmoeten Pomponius. De laatste vertelt over zijn droom: in een bos stonden vier bomen. Uit de hemel daalde een kroon neer op de jongste en kleinste boom. Toen de kroon eenmaal op die boom lag begon hij een fel licht te geven en alle bomen in het bos werden vruchtbaar en de wilde dieren tam. Dan vertelt Martius dat deze droom op Numa moet slaan, omdat ook hij een droom heeft gehad. Hij liep met Numa over een veld, toen er een arend uit de hemel kwam met een kroon in zijn snavel. Numa weigerde deze kroon. Vervolgens greep de vogel Numa beet, en Numa Martius en zo vlogen ze naar Rome. Daar zegende Numa het volk. Vervolgens werd hij weer vastgegrepen door de arend en meegesleept, Martius struikelend en ontredderd achterlatend, met een kroon die hem al snel werd ontnomen. Over al deze dromen moet Pomponius nog eens goed nadenken.

4462 pax
OOSTENDORP, M.v.
2002

Hendrik Laurensz. Spiegel

Numa

Ofte Amptsweygheringhe

Zinspel

Samenvatting door [Marc van Oostendorp](#)

Eerste Poos

Eerste Uytcomen

Pomponius, de vader van Numa, komt op en vertelt dat hij vannacht een voorspellende droom heeft gehad. Hij vraagt zich af of hij waarde aan die droom moet hechten en concludeert dat dit waarschijnlijk wel moet: hij heeft helder geslapen en de avond te voren niet te zwaar gegeten. Hij is op zoek naar zijn zoon, aan wie hij zijn droom wil vertellen. Pomponius vertelt dat aan Numa altijd een grote toekomst is voorspeld -- hij is bovendien getrouwd geweest met de nu overleden dochter van koning Tatus -- en dat de jongeman ook een zeer goed karakter heeft. Hij trekt bijvoorbeeld altijd op met wijsgeren en andere waarheidszoekers. Zo was de oude Pythagoras in zijn tijd Numa's beste vriend.

Tweede Uytcomen

Numa bespreekt met zijn wijsgerige vriend Martius of ze wel recht hebben op een maaltijd. Hebben ze vandaag wel voldoende goede werken gedaan? Martius heeft twee mensen die ruzie maakten uit elkaar gehaald. Hij is alleen bang dat hij degene die kwaad deed te ernstig heeft berispt. Numa zelf heeft nagedacht over het kwaad. Er zijn twee soorten haat: een natuurlijke haat van het Kwaad, en een verderfelijk soort haat, gericht tegen slechte mensen.

Derde Uytcomen

Numa en Martius ontmoeten Pomponius. De laatste vertelt over zijn droom: in een bos stonden vier bomen. Uit de hemel daalde een kroon neer op de jongste en kleinste boom. Toen de kroon eenmaal op die boom lag begon hij een fel licht te geven en alle bomen in het bos werden vruchtbaar en de wilde dieren tam. Dan vertelt Martius dat deze droom op Numa moet slaan, omdat ook hij een droom heeft gehad. Hij liep met Numa over een veld, toen er een arend uit de hemel kwam met een kroon in zijn snavel. Numa weigerde deze kroon. Vervolgens greep de vogel Numa beet, en Numa Martius en zo vlogen ze naar Rome. Daar zegende Numa het volk. Vervolgens werd hij weer vastgegrepen door de arend en meegesleept, Martius struikelend en ontredder achterlatend, met een kroon die hem al snel werd ontnomen. Over al deze dromen moet Pomponius nog eens goed nadenken.

Eerste Boertery

Jaanke, de nar van Numa, komt op. Hij heeft van zijn meester een wereldbol gekregen. Als hij hem zo heeft neergelegd dat hij het meest naar zijn zin is, krijgt hij een bord rijstebrij. Jaanke komt tot de conclusie dat de snelste manier om aan die brij te komen dan is om te zeggen dat de wereld goed ligt, zoals hij ligt. Mieus, Numa's knecht, komt Jaanke dan vertellen dat hun meester koning is geworden. Jaanke is echter meer geïnteresseerd in rijstebrij, en verdwijnt. Mieus blijft achter om de aanstaande veranderingen te overpeinzen: zijn ze ten goede of ten kwade? Materieel wordt hij er weliswaar beter van als hij knecht is van een koning -- maar heeft hij het nu ook al niet goed genoeg? Ten slotte vertelt hij dat hij bang is dat zijn meester hem zal vragen wat hij die dag heeft gedaan. Gelukkig zijn er drie bomen omgewaaid; daarvan kan Mieus zeggen dat hij ze heeft omgehakt. Nu kan ook de knecht thuis gaan eten.

Tweede Poos

Eerste Uytcomen

De twee Romeinse staatsburgers Volesus en Proculus komen op en spreken over politiek. Sinds koning Romulus' dood is het onrustig geweest, vooral tussen de Romeinen en de Sabijnen. Volesus is daarbij op een zeer schrander idee gekomen: hij heeft de Sabijnen als enigen stemrecht gegeven, maar daarbij mochten ze alleen op een Romein stemmen. Zo hebben ze de verstandigste beslissing genomen en voor Numa gekozen.

Tweede Uytcomen

In een lange monoloog zet Numa zijn twijfels over het koningschap uiteen. Hij heeft altijd het meest gehecht aan gelijkmoedigheid en die komt nu misschien in gevaar. Als voorbeeld van die gelijkmoedigheid geeft hij dat hij geen verdriet heeft gehad om de dood van zijn geliefde echtgenote: hij is er namelijk altijd al vanuit gegaan dat ze hem alleen maar te leen gegeven was. Ook om Pythagoras' dood heeft hij niet al te lang getreurd. Maar is die gelijkmoedigheid nu werkelijk in tegenspraak met het aannemen van een hoog ambt? En liggen de angst voor gevaar en dergelijke niet eerder in de persoon dan in het ambt? Ook door kleinere verplichtingen en zorgen laten sommige mensen zich van hun stuk brengen. Het belangrijkste is, om te proberen een evenwicht te vinden tussen aandacht voor de alledaagse zorgen enerzijds en het hebben van diepe gedachten aan de andere kant.

Derde Uytcomen

Volesus en Proculus komen Numa feliciteren met zijn uitverkiezing. Numa zegt echter dat hij moet bedanken voor de eer. Hij zou er zichzelf noch de staat een dienst mee bewijzen. Volesus en Proculus proberen hem over te halen: hoe kan iemand zo'n prachtig ambt nu weigeren. Numa houdt echter vol dat het veel eervoller is om niet te buigen voor een dergelijk groot ambt en zijn integriteit te bewaren. Bovendien liggen zijn eigen mening over macht en welstand te ver af van die van de meerderheid van het volk. Dat zou wel eens gevaarlijk kunnen worden. De heren komen overeen dat Numa er nog eens goed over na zal denken en dan zijn besluit zo snel mogelijk zal laten weten.

Vierde Uytcomen

Proculus en Volesus praten na over wat er zojuist gebeurd is. Ze zijn zeer verbaasd dat zo'n wijs man een ambt kan weigeren waar veel anderen om zouden willen vechten. Toch begrijpt Proculus Numa wel: rijkdom en macht zijn niet noodzakelijk voor de wijze. De staat zou er desondanks mee gediend zijn wanneer Numa het ambt wel aannam. De twee mannen besluiten met zoveel mogelijk vrienden en familieleden van Numa te praten om hen te vragen te helpen de wijze man te overreden.

Vyfde Uytcomen

Jaanke heeft een nieuwe opdracht gekregen van Numa. Hij moet nu een ram naar de stad brengen. Als hij dat doet, krijgt hij pannekoeken. Het probleem is dat de ram niet wil lopen waar Jaanke dat wil. Mieus probeert hem te helpen met advies. De beste manier blijkt uiteindelijk te zijn om een touw aan een achterpoot van de ram te strikken en om het zo bij te sturen waar hij mis dreigt te gaan, in plaats van hem aan zijn nek vast te binden en dan te trekken. Mieus trekt hieruit de wijze les die Numa ongetwijfeld heeft willen uitdrukken: het is beter een volk te besturen dan te overheersen.

Derde Poos

Eerste Uytcomen

Pomponius en Martius overleggen. Hun beider dromen lijken uitgekomen en nu proberen ze te bedenken wat de beste manier is om Numa over te halen. Hij luistert alleen naar goede argumenten. De beste argumenten zijn, volgens Pompilius, dat de goden het zo willen, en dat Numa op deze manier zoveel mogelijk welzijn kan brengen aan zoveel mogelijk mensen. Nu moeten ze snel Numa zien te vinden om hem deze argumenten voor te leggen.

Tweede Uytcompst

Pomponius en Martius komen Numa tegen. Deze sputtert eerst nog wat tegen; hij zal veel tegenstanders hebben en dat zal misschien een burgeroorlog teweegbrengen. Daar schiet niemand wat mee op. Bovendien is het ook voor hem persoonlijk gevaarlijk, want ook over zijn voorgangers Tatius en Romulus wordt wel gezegd dat ze vermoord zijn. Uiteindelijk geeft hij toe niet ongevoelig te zijn voor de argumenten van de anderen: dat hij veel mensen van nut kan zijn en dat de goden het zo willen.

Derde Uytcomen

Volesus en Proculus voegen zich bij het gezelschap. Zij willen weten welke beslissing Numa genomen heeft. Eerst twijfelt Numa nog wat: waarom zou iemand die het goed heeft naar verandering streven? Dan noemt ook Proculus de twee argumenten: het is in het belang van alle burgers dat Numa koning wordt, en bovendien willen de goden het zo. Dan geeft Numa uiteindelijk toe en neemt het amt van koning aan. Hij gaat iedereen voor in gebed.

[\[Coster-pagina\]](#)

Hendrik Laurensz. Spiegel (1549-1612)

Numa

ofte Amptsweygheringe

Zinspel

Eerste [poos](#), eerste [uytcomen](#)

[[Samenvatting](#)]

Pomponius

Waer faeltet off hoe comptet bij:
Is alle [voorspoock](#) maer [versufte](#) dromerij?
Off sijn wij achteloos, op ons eijgen doen niet [gissende](#),
Off cleijn verstant in [voorspoocs](#) beduiding missende?
[Oyt](#) heb ick getwijfelt, en [acht](#) noch te deeser uer,
Datter eenige gemeenschap is in onse natuer
En 't beloop der dingen; nae de maenloops wandering'
Veroorsaect [vuchtmenging](#) in ons [lijffhayt](#) verandering'.
Heb oock somtijts dingen weeten gebueren,
Die ick docht dat ick gedroompt hadde te veuren;
Oock me na verschayden [spoock](#) wel veel dingen voorsien;
Diemen daer na noyt en sach geschien.
Dit maeckt mij doch nu niet sonder [beswaeren](#),
Bijsonder om dat mij is wedervaeren
Dese naenacht een [aendachtich beeldelijck gesicht](#),
Gheen ijdel droom, uyt wuftige sinnen licht,
Uyt swaer bloet, off [overstallich](#) voetsel voortcomende,
Maer reynbreynich, tusschen slaepen en waecken dromende,
Schoot mij dees [inbeelding](#) so crachtich in mijn sin,
En hangt int hart, recht off s'er gedruet waer in.
Dies [benaerstich](#) ick mijn soon Numa te vinden,
Om hem mijn wedervaeren en mening te [ontbinden](#).
Alle [wijchelaers](#) hebben mij vrooch voorsayt, dat hij
Sal comen tot hoge en geluckige heerschappij;
Oock is hij juyst den selven dach ter werelt gecomen,
Datmen de grontsteen layde des stats van Rome.
Ick hadt veel soons; hij was de jongst van allen.
Nochtans is hem (tegen toelag) te buert gevallen,
Als wij aen d'overleden Roomscen Coninck Tadius hijlick versochten,
Dat hij hem voor al d'andren gaff zijn dochter.
Doch sij is doot, ende hij socht noch soect geen ding min
Als [hoochayt](#), maer stelt geheel sijn sin
Tot godtvruchtichayt en waerhayts naespueing van alle saecken,
Alleen dienende om sijn siel vroom en wijs te maecken.
Al swerelts glorie, hoochayt en rijcdoom acht hij niet geck,
Verachteloostet geensins, maer slat ten meesten oorbaet bringen.
Maer sorchledich sijnde soect hij voor alle dinghen
Eensame sielbesorging' oft geselschap der wijsen
Wat [hartige](#) vrientschap plach Pythagoras hem te bewijzen,
En hij dien selven: sij hadden één hart, één sin, één godt, één pot te samen.
Mij verwonderden, dat een man, so out, soo [versocht](#) en van sulcker namen,
Mijnen sone, doe noch jonck sijnde, mocht sijn soo gemeensaem.
Nae diens overlijden is Numa meest eensaem,
Want oprechte eenhartige vrientschap acht hij [duer](#);
Is oock elck liefallich, oock sijn haters niet [stuer](#),
En alle jongelingen, die duecht en waerhayt minnen,

Soeckt hij door goe lee te winnen.
Ons wijsgerige neeff Martius is veeltijd aan sijn sij.
Ick wil gaen pogen hun luij te comen bij.

1ste [poos](#), 2e [uytcomen](#)

[[Samenvatting](#)]

Numa

De maech juect, ist niet schier maeltijt? Mijn dunct ja.

Martius

Ick mient mede.

Numa

Laet ons naedencken off wijt oock hebben verdient heden?
Niemant hoort soo onnut ter werlt te leven,
Hij verdient de cost. Laet horen, neve,
Hebdij beter gewrocht dan ick dit hooft-les?
Aen dachwerk lij geen dach voorbij,
Geen avont, sonder wicken:
Wat welgedaen, qualijck bestaen,
Off beter hadt mogen schicken.
Wat hebdij bedreven?

Martius

Mij [wedervoer](#) datter twee luyden keven;
Daer heb ick vree te maecken bestaen.

Numa

Geluctent? Hebdij u even naesten nut gedaen?

Martius

Ja.

Numa

Dit verhuecht u.

Martius

Doch heb icker mij selff ontgaen.

Numa

Hoe soo?

Martius

Int [straff](#) bestraffen des geens die onrecht dede.

Numa

Wats dan?

Martius

Die haet mij nu; hadt ick niet beter met zachte reden
Oock gepoocht t'hinderlijck misverstant uyt sijn hart te delven?

Numa

So hadt ghij hem meer nut geweest, oock u selven.

Martius

Nu laet hooren, wats u daer?

Numa

Ick heb onderschayt gemaect tusschen twederley haet:
De natuerlijcke goede, en die uyt misverstant, verderfelijck en quaet.

Martius

Hoe dat?

Numa

De quaethayt, vinde ick, is een siecte onser sielen,
Die even als een lijffquael soect de siel te vernielen;
Dese quaethayt (als sielsiect) is behoorlijck te haeten,
Meest in ons selfs, oock in ons naesten t'sijnder baeten,
En om de quael uyt hem te doen wijcken [nae](#) wensch.
Maer keert yemant sijn hert van 't quaet op de mensch,
En haet sijn wreeclust de man daer quaethayt in is,
Even als een [Arist](#) die de siecte soud' [uytrooden](#),
En in plaetse van de quael de man soect te dooden.
Maer d'eerste haet op het quaet,
Als een sielartsenij, is natuerlijck, godlijck en goedt;
Daer hebdy t'mijn. Maer wie compt ginder?

1ste [poos](#), 3e [uytcomen](#)

[[Samenvatting](#)]

Numa

Waerste vader, weest gegroet.

Martius

Van mij oock mede.

Pomponius

Hebt danck,

Soon en neeff, wel, wat was u sangck?

Martius

Wij waeren besich om ons dachwerck t'overleggen.

Pomponius

Dats recht, en t'compt oock heel wel gelegen;

Ghy moocht een tweede dachwerck aen mij beginnen.

Martius

Hoe soo, oom?

Pomponius

My layt dwers in de sinnen

Een inval, voorbeelding, droom off openbaering,

Mij [vromorgen](#) ghebuert, daer ickverclaring

Op soeck, oft [immers bevroeding](#) in mijn verstant.

Martius

Wats de droom?

Pomponius

Mij docht, dat ick hadt geplant

[Nevens](#) een doncker onvruchtbaer bos, daer wilde dieren

Onrustich woelen, vechten en tieren,

Vier tamme bomen, welich staende in volle bloem en [loff](#),

Soo opent sich den hemel [schielyck](#), en daer compt off

In een stralich licht een glinsterende croon,

Omschinende en daelende op de cleenste boom,

Die, so haest dees croon en licht daer op was gedaelt,

Sulcke claer-schinende [radien](#) van sich straelt,

Dat de ganse wildernis verlicht scheen van deze vlam;

De boomen werden vruchtbaer, en al die wilde beesten tam.

't Verdween, ick ontwaecte; doch 't hangt so in mijn sin al,

Dat ick geensins kan cleyen achten desen inval.

Martius

Dat gelt u, Numa.

Numa

Doetet?

Martius

Jaet, ick sal u mede [verclaeren](#),

Wat mij oock desen nochtent is wedervaren.

Mij docht, ick quam [leechbaer](#) met u over 't velt.

Soo compt daer een Arent met een croon in de beck, dit hi stelt

Op u hoofd; ghij weygert; hij heeft u voort bij de cleeren gevat

En ghij mij; hij brengt ons te Romen in de stadt.

Als ghij nu, dus gecroont, een langen tijt hadt gestaen,

En 't volck gesegent, soo greep u den Arent, en voert u van daen.

De croon viel, ick tast daer nae, maer sij wert mij [onthort](#),

So dat ick in onmacht over rugge stort.

Dit deet mij ontwaecken, ick hielt voor droom, en hebt geswegen tot noch toe.

Numa

Doet noch so voort aen, laet ons niet bewegen

Aen dromen, die nae versheyden oorsaecken iet off niet betekenen.

[Dewijl](#) ons begrip niet en kan alt natuerlijck nae rekenen,

So ist rust best int onvruchtbaer ondersoecken betrachten.

Wij hebben genoeg op de rust onser sielen te achten.

Laet ons hier [nauw](#) wachten, en 't onnodige vergeeten.

Doch nu na huys jachten om wat te eeten.

Pomponius

Ja, t' is al maeltijt; gaen wij, dunctet u lieden goedt.
 Ick sal noch vaeck peynsen wat dit bedieden moet.
 Bijsonder, Martius, u misgrijpen en nedervallen
 Beswaert mij noch meest van allen.

1e Boertery

[[Samenvatting](#)]

Jaanke en Mieus met een vlacke cordewagen een [*****] cruyende.

Jaanke

Ick sal tavont rijstebrij eten met [perduic](#) daer in,
 Kan ick dese werelt cruyen datse layt nae mijn sin,
 En leggen blijft, sayde mijn heer; en noch vraechde hij meer;
 Hoe ick wilde datse lach; ick sayde: met het cruys op en neer.
 Was dat niet recht? En hoe icse vast set, hij wil so niet leggen.
 Siet, nu staetse, daer leytse nu weer, weer valtse, wat sal ick seggen?
 Nu staet, al sacht; daer roltse heen; nu leytse stil.
 Weer aen, wat raet? De werlt mach rollen sose wil;
 Ick wil oock hebben dat se so leyt.
 Is de brij niet verdient, Numa, als ick u sulck bescheyt
 Geeff? Dats immer wel bedocht bequaem.

Mieus

Hoe, Jaanke?

Jaanke

Wie meendy? Janus is mijn naem.

Mieus

Waarom niet [Jannes manbres maet](#)?

Jaanke

Soo moochdy Janneman heten, go, watten praet!

Mieus

Wel Janus, dat ghijt wel verstaet,
 Wij behoeven u nu wel met een statige naem te noemen,
 Want onse heer is Coninck; ghij sult me nae Roemen.

Jaanke

Hoe, Coninck? Wats dit? Behoef ick het te weten?
 Wacht, wacht, ick moet thuys; ick heb groote lust om brij te eten.

Mieus

En siet, dese [loer](#) heeft geen lust om [tijing](#) te weten,
 En ick, al ben ick een boer, souder mijn eten wel me vergeten;
 T' geeft mij trouwen dicwijls cleyn gewin,
 Maar wat noot is? t' is al mijn hart en sin.
 Ick moet wat nieus hebben, al sou ict self [versieren](#);
 Maer ging dese tijding voort, so sout wel tieren:
 K' word wel me van dees groote [dieren](#), hartogen off graven.
 Ist ock gesayt dat ick dus altoos sal slaven,
 Ick souwer mijn aensicht dus wel nae setten int [fa sol](#);
 Maer hoe liep de geck ock mette werlt over hol over bol?
 Dees [gecxmaer](#) beduyt al wat, al schijnt dattet spot is:
 Al wat onse heer voorstelt is stichtelijck, oftschoon in t' sot is.
 Hij geeft de sot ock dachwerck, dit gaff hij hem [huyden](#).
 Maer hola, als ick mij bedenck, ist oock [voorspoock](#); sout wel beduyden
 Dat hem selff het werlt cruyen sal werden opgelayt,
 En dat het Rooms gerucht waer is? Ick moet gaen horen wat men sayt.
 Dit werlt cruyen sal seecker [spoock](#) sijn van onse sot;
 Ist waer, ick raec warachtich mette lepel in de pot;
 Maer sout met mijn al beter sijn, als nu in dese [goetronthayt](#)?
[Villicht](#) bleeff ick best, die ick ben; 'k heb [nodruft](#) en gesonthayt;
 Wat mach een graeff ock meer begeeren?
 Niet, ist so als onse heer ons dagelycx gaet leeren.
 Doch ick twijfel; ick sout wel weten, hadt ict [besocht](#).
 Maer ick voel honger, k' wil tuys; doch dienter iet bedocht:
 K' heb al den dach lanterfantich nae [tijing](#) vernomen.

Als onse heer nu dachwerck eyscht; [sus](#), daer leggen drie boomen,
[Slim](#) gewayt in den hoff; die heb ick gerecht.
Tis wel, al ist logen; t' wert hem niet al gesecht.
Ock nict hij niet nau met een goet knecht.

[\[Tweede Poos\]](#)

Hendrik Laurenszoon Spiegel

Numa

ofte Amptsweygheringe

Tweede Poos

[[Eerste Poos](#)]

2de [poos](#), 1ste [uytcomen](#)

[[Samenvatting](#)]

Proculus

Wat gevaer, Volesus, hebben wij [lijcwel](#) uytgestaen?
So haest Romulus wech was, [wast](#) aen en aen
D'een swaerhayt op dander; eerst t volc tegen den Raet,
Dat waende dat dese schuldich waeren aen de misdaet van Romulus doott.
Doe nu 't gerucht quam dat hij was [vergoedt](#),
Verdoofde dit, en doe begon onse twist te groyen;
Elck wilde hem de heerschappy bemoyen.

Volesus

Die twist had ons heel onse staet doen verliesen,
Hadden wy niet verenicht om een [gemeen](#) heer te kiezen,
Hoe wel datter doe noch meer [gedeelthayts](#) quam,
Want elck volck wilde gekoren hebben uyt sijn stam:
De Romers een Romer, de Sabiners een Sabine [goetront](#).

Proculus

Ewich heb gij danc, die daer een middel vont,
Ja sulcken middel, die een ewich voorbeelt sal strecken;
In alle heerschappij, tsij onder wat volck, in wat plecken,
Wert om wel te stieren een [overhooft](#) nut gevonden.

Volesus

Mits dat hij aen t' slants [nutte](#) wetten zij verbonden.

Proculus

Also, tis buyten tegenspraeck een vaster en beter [voet](#),
Dat men de beste man kiest, als datmen moet
D'erfgenamen tot een heer kiezen, hij sij wijs off [vroet](#).

Volesus

Als de kuer vredich en recht toe gaet, anders ist [onspoet](#).

Proculus

En dit ist geen in onse kuer best was te prijsen:
Dat de kiesers waeren genootsaect [na](#) enen wijsen
Te soecken, sout hun en de haere vromen.
t' Was voorsichtich beleed' dat de Roemers hebben aengenomen
Liever selff uyt haer partij te kiezen, als dat sy de kuere
De Sabiners soudon geven yemant te kiezen van de huere.
Dit, seg ick, is lofflijck, dat de kuer niet heel was vry,
En datse niemant mosten kiezen van haer party.
Want doemen haer de kuer op die voorwaerden gan,
Warens niet genootsaecht te kiezen de beste man?

Volesus

Jase, voorwaer. Men vermoet hem vroom en wijs te wesen.

Proculus

Dat sijn rechte vorstelijcke duechden; sijn wij dan niet geluckich in desen?

Volesus

Is hij niet geluckich, dat hij so eendrachtich
[Opgeworpen](#), gecoren, en gemaect werd machtich,
Om sulck volck, als hieromtrent, al te meestern en [berechten](#),
Als enich hooft en heer te [rechten](#)?
Ick meen wel jae, nae mijn vertrouwen.

Proculus

Wy sullent sien als wy hem de bootschap voorhouwen.
Daer toe mogen wy ons spoeden.

Volesus

Als ghy wilt.

Proculus

Godt schickten al ten goeden.

2e [poos](#), 2de [uytcomen](#)

[\[Samenvatting\]](#)

Numa

Nevens 't soet redeneren bij vroed geselschap heb ick t' lijff wel gevoet.
So ist nu tijt t'erkauwen t'voedsel vant gemoet;
Dats, van waarheyte en goethayt des siels behaegen.
Heb ick winst, of isser nieu oorsaeck van waerhayts kunds bejagen,
Of isser iet goets te doen, of voor te nemen, dat mij beter mocht maken?
Dat dien ick nu [over te leggen](#) voor alle saecken,
En dan, met een goet opset, de huyssoch nemen ter hant.
Wat verbeelt my dees ampt aanbieding? Schriect al iet mijn verstant?
Nu heb ick warckelijck in mijn sielgront na te spueren,
Oft mij ock sal ontroeren, soement mij lay te veuren,
Ofte niet; ick heb in alle voorval immers tot noch toe getracht
Mijn gemoets besluyt heel te houwen in mijn macht,
Dattet niet verandert nae der dingen veranderlijck beloop;
En dit compt om dat ick mijn [verkiesing](#) aen niet tijtlijcx cnoop.
Dat ment tijtlijcke liefte, valt ding niet off gaetet te niet.
Mijn verkiesing sterff me en ick blijff sonder verdriet.
Dit heb ick immers vaeck in grote dingen [versocht](#).
Heb ick niet mijn lieve Egaes sonder verdriet [overgebracht](#)?
Hartlijck had ickse lief, haer leven, o ja, ick mient,
Maer verstond' ick niet altoos datse mijn maer was gelient?
Hiel dit niet mijn besluyts evenaer altijt gelijkewichtich?
Daer door quamt, dat mij niet, als [onversichtich](#),
Haer [schielijck](#) verlies brocht in droefhayts noot.
Ick weet dat my niet ontroerde Pythagoras doot,
Hoe lief hy my was; maer hoe mocht ick in sijn sterven vaten verdriet?
Het geen dat ick in hem liefde en verloor ick niet.
De sterffelijcke sterff, die had ick niet bemint;
De duecht die in hem was sterff niet, die had ick [besint](#).
Het [onrecht](#) verkiesen alleen doet ons verliesen rust;
Men vest aen verganckelijcke dingen ewyge lust.
Het ding vergaet, de liefte blijft, die quelt de menschen.
Nu wel, isser in dit anpt opleggen iet te mijen of te wenschen
Uyt sijn eijgen aert, dat staet my te vlieden of te verkiesen?
Soude de amptbediening mijn sielrust doen verliesen?
Is de [lustige](#) sielrust niet als iet ewichs te minnen?
Ja, maer beletse d'amtplicht? Numa, scherpt u sinnen.
Moet niet de nodige rijcbecommering u vaeck doen sorgen?
Is hoochayt niet gevaerlijck, en onseker de morgen?
Is becommering en gevaerlijckhayt niet aller [borsten](#) gequel?
Jae, maer is het ampt, of sij self oorsaeck van die hel?
Is niet gevaerlijck en onseecker al ons bedrieff,
Al ons besitting, gesonthayt, ja ons eygen lijff?
Wie is een uyr seecker? En heeft niet alle huyssoch beslommering,
Hoe cleen off eensaem datse sy, nodige becommering?
Maer geen hertleed, onvree, uyt de dingen spruyt:
Dat mer thert aen hecht, daer compt het hertleed uyt.
Ick weet dat het [rijck](#) mij niet goets kan geven,
Maer t'can mij ock niet [ongevallich](#) doen leven,
Ten sy ick wil; t' mach mijn sterckmoedichayt oeffnen in gedult.
Maer dat die ongeoeffent sijn, is dat niet mijn schult?

Behoor ickse niet staech te oeffenen? Ja, voorwaer.
 Watser meer? t'Rijck brencet leven in gevaer,
 En dat hoor ick niet onnootsaeckelijck te waegen;
 En of mens ampts (nae 't besoecken) soude willen sijn ontslagen,
 Dats ondoenlijck alsment eens heeft aengevaet,
 Want [nevens](#) dat ghij op u gehaelt hebt der boser haet,
 Die in macht, en ghij daer uyt, elck sich te wreecken tracht,
 So sydy daerover by u naesaet altijt veracht.
 Dits een! So sijn oock s'rijxs voorvallende saecken veelderhant,
 Datse geen tijt laten tot levenschowing u verstant.
 Dat waer u pijn, want so wy te [besorgen](#) hebben siel en lijff,
 So ist ontwyfelijck wenschelijckst, dat elck besorging bedrijff
 Elck ander opt weynichste hinderlijck is,
 So dat d'een off dander een oversorch kinderlijck is.
 Mijn toeleg is in alles middelmaet te houwen,
 Buert wijse verdelende huyssoch en werlt beschouwen.
 T' een hebben wij mette dieren, t' ander met god gemeen,
 Nae ons lyff en siel mette stemmen over een.
 Begeeft sich iemant tot huyssoch met sulcke [nechtichayt](#),
 Dat hy sijn siel ongebetert moet laeten, seker dats [knechtichayt](#).
 Oock mede ist dwaeshayt, so in t'verstandts oeffening te woeden,
 Dat men versuymt [nodrufts](#) bejach om t' lijff te voeden.
 En meest, soot meeste valt, als de weetgierichayt
 Nodich noch nut is, maer ijl glorys vierichayt.
 Dees veracht ick; heb oock alleen nae goedwerding gepoocht.
 Oock niet versuymel op lijffs gesonthayt en behoef geoocht.

2de [poos](#), 3de [uytcomen](#)

[[Samenvatting](#)]

Volesus

Proculus, mij dunct, hij ons hier comt ghemoeten.

Proculus

Dats so, laten ons groeten.

Volesus

Wij groeten u, hoochwaerdige Numa.
 Wij, die door last van den Raet en volck sijn gekomen
 Om u geluck te wenschen en te vereren mette croon van Romen.

Numa

Gheluck [nae](#) wens heeft mij de groote god tot noch toe getoont,
 In [nodruft](#) versien sijnde, oock van lijf en siel gesont;
 Eer heb ick in gene dingen gesocht off nae getracht,
 Doch so veel alse in gevolg des duechs is, ick hebse noyt veracht.
 Maer soud' ick iet doen, al waert duecht, om dat ick glory begeer?
 Dat waer sothayt; in sulcker wijs prijs ick gemack voor eer.
 Die bedanck ick t'roomse volck en Raet, ock u luy vriendlijck;
 Gunt een waerdiger die eer, sy is *my*, noch ick u, voor waer niet dienstlijck.

Volesus

Soudy een Coninckrijck weygeren, en een sulcke [heerlijckhayt](#)?

Numa

t' Is een Coninck die voocht is over sijn [begeerlyckhayt](#).

Volesus

Te heerschen is in alle geval beter als [knechtichayt](#).

Numa

Hij heerscht over alles, die de gerechtichayt
 En waere goethayt boven alle dingen can wenschen.

Volesus

Sich selven, sijn [vrinden](#),. jae alle menschen
 Can hij goet doen, die in hoochayt verheven en in voorspoet is.

Numa

Niemant kan iemant goet doen die selff niet goet is.

Volesus

Sou oock iemant so dwaes sijn, sie een Coninckrijck sou verachten?

Numa
Hoe mach een wijs mens, die wel is, nae verandering trachten?

Volesus
Wie, onderdaen sijnde, is so wel als in conincklijke staet?

Numa
Die weet dat niet tytlycx, maar alleen goedhayt haylgierich versaet.

Volesus
Ist niet iet groots, sulcke heerlyckhayt en macht?

Numa
Noch grooter ist datmen al tijtlijck cleyn acht.
Dus sijt echter bedanct, so ick u sayde te voren.

Proculus
Dits de [meening](#) niet, heer; ghij sijt gekoren
Nae lange tweedracht van Roomse volck en Raet
Eenstemmich; dus bidden wij u, dat ghij ons niet en laet
Door u weygering weercomen in twist en verstoornis.
Denct, heer, dat niemant sich selff geboren is.

Numa
Dats recht, vrienden, ick leef ock alleen my selff niet geheel.
Elck is van de hele mensch een deel;
Ander litmaten hebben my geteelt, gevoestert, en onderwesen.
Soud' ick mijn naesten dan hulp weygeren, ick waer mispresen.

Proculus
t' Believe u dan hulpgerich des Rooms volcx [besorging](#)' te nemen aen.

Numa
Niet soo lichtvaerdich, daer willen wij ons met ernst op beraen,
En overleggen oft ampt ons dient, en wij haer, ick meen wel neen.

Proculus
Waerom heer? Isser gevaer?

Numa
Ghij luy sytt woelich, in twisten en partischap gevoet.
Ick ben [leechbaar](#) en [gesaetich](#) van gemoet.
Ghy luy soect uytterlycke oorlogen, vechten en strijden;
Ick soeck in vreedsaemheyte inwendich te verblijden.
Ghy luy soect dwang, macht over al u ghebueren;
Ick tracht alleen mijn eigen sielscrachten wel te bestueren.
Ghy luy poocht opt hoochste nae rijcdoom en macht;
Ick tracht geen ding meer dan datmen al t'verganchelijck clayn acht.
En om dat onse toeleg en seden dus seer strijdich sijn,
So sou mijn bestiering bij u luyden [ontijdich](#) sijn.
Doch de saeck is te wichtich; salse wijder overleggen,
En dan u luy welbedachte en tyelijcke antwoort seggen.

Proculus
Dit sullen wy verwachten, biddende godt dat hij wil verlienen
U sulck besluyt, als ons volck en stat best sal dienen.

2de poos, 4de uytcomen

[\[Samenvatting\]](#)

Proculus
Wat dunct u, Volesus, had ghy dit wel vermoet?

Volesus
Neen ick, trouwen, nochtans sijn sijn redenen dapper en goet.
Maer wie docht dat sulcken wijs man sulcken hoochayt sou weygeren,
Daermen doch cloeke luy om cloeckst nae siet staygeren?

Proculus
Hij oocht op der dingen rechte waerdij en acht sijns gemoet gerusthayt
Veel hoger als de hoochayt, rijckdom, eer, ofte alle wellustichayt.
En als wel naebedacht wert, so gaen sijn redenen vast;
Wats oock hoochayt, alsment grondich insiet, anders als een last?
Ock het trachten nae werltse eer, glory en befaemtheyt
Een hant-vol sonnen, wintvang, der sotten-loff, bij wijsen beschaemthayt.
Wat kan men van de rijcdoomen meer hebben als behoeft?
Bliict niet mede. dat alle gesochte wellust in evnde hedroeft?

Maer dit overgeslagen, wij mosten ons bootschap betrachten te degen,
En beste middel [overleggen](#) om hem te bewegen.

Volesus

Wat raet, heer? Hoe salmen dat best [bestueren](#)?

Proculus

Maer, dat wij aenlopen vrienden en gebueren
En hunluy onse stats [gestalt](#) en twist so vertolcken,
Dat syt raetsaem vinden voor alt Sabijnsche volcke
Hem dat te raden, te bidden, en aen te dringhen.

Volesus

Ghaen wy; dit dient gedaen voor alle dinghen.

2de [poos](#), 5de [uytcomen](#)

[[Samenvatting](#)]

Jaanke

Numaes sot ben ick; dese ram is sijn mee;
Die moet ick brengen te Cures in [ste](#).
Nu, ram, gaet voort recht duer na mijn vermeeten,
Of ick sou t'avont geen pancoeken eeten.
Nu, schoorvoet niet, treet vrij toe.
Wel, gaet duer, laet sien! Hoe?
Wildij niet? Oft condij niet? Hoe ist?
Laet sien, gaet te degen, maect geen twist.
Sou mij t' pancoecken missen, 'twerde u buert!
Weest niet [weersoordich](#), dat ghij mij niet en verstuert,
Off ghij krijcht een ende stocx op u rebben.
Wildij niet, ghij moet [lijckwel](#); ick sou gaern pancoecken hebben.
Pancoecken, t' cost watetet wil, ghij sult voort, ick meen.

Mieus

Wel, Janus, waer heen, waer heen?

Jaanke

Maer, can ick dese Ram leyden van hier in stee,
So sal ick pancoecken eten, en hij wil niet mee.
Siet, dus settet sijn voeten t' schoor.

Mieus

Volcht ghij de Ram, laet hem gaen voor.

Jaanke

We. wat sou dat werden? Ick [sorch](#) dat hij lopen sou
Niet daer ick wilde, maer daer hij selven wou.
Ick mochtet so verliesen.

Mieus

Bijntet aen een tou.

Jaanke

So heb ick gedaen, sietet hier om sijn hals, ick trect vast.

Mieus

Dits wat mals, bintet aen sijn poot.

Jaanke

Hou sout dan locken?
Begin ick aen de poot te [haelen](#) als ick aen de hals heb getrocken,
Ick trock hem t'veurbeen wel uyt sijn lijff.

Mieus

Bijntet aen d'achterste poot.

Jaanke

Ke, wat sotter bedrijff!
Soud' ick dese Ram dan achterwaerts trecken?
Ghij en behoeft met mij niet te [gecken](#).

Mieus

Ken doe seecker.

Jaanke

Sou hij dan [aerselings](#) leeren gaen?

Mieus

Neen t'sal gaen daer ghij wilt.

Jaanke

Ick kant niet [verstaen](#).

Sal ickt van achteren binden, en salt gaen daer ick wil?

Ghij cunt mette Ram wel omgaen, doet ghijt; ick sit stil;

Ick sal sien en leeren.

Mieus

Wel aensiet, dus en so.

Jaanke

Dat ghaet wel.

[Ontbeyt](#), sal ick dit oock cunnen doen, wat weet ick.

Mieus

Wel, wat segdij, Jaanke?

Jaanke

Janus heet ick.

Mieus

Jae, ja, Janus, so stel ick de ram nae u hant.

Dus [boertich](#) oeffent onse heer sijn verstant.

Met dit sot werck wil hij ongetwijfelt leeren,

Datmen t volck genoechlijcker kan bestueren als [beheeren](#);

Ja, elck mense wil beter geleyt sijn dan getrocken;

Wijs bestieren is lofflijck, streng heerschen sal selden wel locken.

Nu verlangt mij te weeten,

Hoe Jaanke vaert, of hij wint, en off ick me sal eeten.

[\[Derde Poos\]](#)

Hendrik Laurenszoon Spiegel

Numa

ofte Amptsweygheringe

Derde Poos

[[Tweede Poos](#)]

3de [poos](#), 1ste [uytcomen](#)

[[Samenvatting](#)]

Pomponius

Wat dunct u, Martius, van de Romers bootschap?

Martius

Wat dunct u, oom,

Nu is waer geworden ons beyder droom.

Maer dat hijt so crachtich weygert, mishaecht mij besonder.

Pomponius

Ten geeft mij geen wonder.

Sijnent halven heeft hij nu wenschelijcker staet nae zijn verstant.

Martius

Ja, voor ons, en t' heele lant

Ist niet raetsaem, dat hijt roomse volck laet verleegen.

Pomponius

Maer wat raet best om hem te beweghen?

Martius

Wij moetent hem alle gelijk aen[callen](#).

Pomponius

Hij sal niet als reden gehoor geven, de rest is niet met allen.

Martius

Laet ons dan de beste reden [overhalen](#) en wicken.

Pomponius

Eerst, dattet de goden bevelen en schicken,

Voort, om dat dit de rechte middel is om zijn goedichayt

Meest menschen te laeten genieten.

Wat dunckt u?

Martius

'Tis [ondieft](#), 'tis genoeg: de tijt sal mij verdrieten.

Haest u, ick woud' wij hem hadden.

Pomponius

Met gemack, al sacht, siet, hier compt hij aen.

3de [poos](#), 2de [uytcompst](#)

[[Samenvatting](#)]

Numa

Sij gegroet, waerste Vader en neeff.

Pomponius

Hoe ist, Sone?

Numa

So ick herwaerts koom gaen,

Gemoet my schier al de gemeente van *Cures* te gader

[Vermanen](#), bidden en versoecken, dat ick als een [gemeen](#) lants vader

De Roomse bestiering' aen te nemen mij sou beledigen,

Om Romen, de Sabiners, en alle buerlanden te bevredigen.

Martius

Wat segdijer toe, neeff?

Numa
 Soeck soo veel ick mach onschuldichayt,
 Wetende dat mij wenschelijcker is dese [eenvuldichayt](#)
 En onverstuerde reynhartichayt.

Martius
 Beweecht u niet des ganse Sabijnse lants voordeel?

Numa
 Wat t'lants nut is, staet niet aen ons, maer aen goods oordeel.
 Die siet verder als wij, sent vaeck oorloch, twist, duurt, pesten,
 Dienende t'heele lant, en elck bisonder ten besten.

Martius
 Daer compt villicht een Romer in u plaets, dunct u dat [bequaemer](#)?

Numa
 Dien sal [villicht](#) het rijck, en sijn daen t' volck sijn aengenaemer,
 En door sulxs sal [villicht](#) t' geheel te beter tieren.

Martius
 Dats al onwis, maer ghij sult door u bestieren
 Veel menschen mogen beter maecken alse waren te voren.

Numa
 Dats ock onwis; sij sullen [villicht](#) nae mij niet horen.
 Ons ongelijcke seden, en toeleg' sullens ons doen twisten,
 Of mij [verergeren](#), off doen sneuvelen door verraders listen.
 Meent men niet, dat Remus en Tatijs zijn omgebracht
 Door Romulus? Sijn niet de Raetmannen aen sijn doot oock verdacht?
 Die heten van godlijcke affcompts, en men kan mijn geslacht.
 Was dusdanigen man, met hun eensgesint, noch gevaerlijck het rijck,
 Wat salt mij slecht dienen, die haer ben ongelijck.

Pomponius
 Werptet so heel vert niet, sone, let op het stick;
 t' Volck is van selff niet so heel quaetschick.
 Tatijs, al was hij van de haeren niet, heeft haer vreedich beheert,
 En Romulus wert noch nae sijn doot als een got geeert.
 Weest ghij vreedsaem, tvolck is so, datse [licht](#) haer Prince volgen.
 Sijdijs niet eersuchtich om dat ghij duecht waerdiger vint?
 Denct, hebby tot noch toe sielhayt en stille duecht bemint,
 Dat sich nu de tijt voecht om dit ten menschen heyl nut te wercken.
 Dit schicken de goden, 'tblijckt aen de teecken, die wij bemercken.

Numa
 Dees twee, [E](#). Vader, soudens mijn besluyt wel doen hellen;
 Veler menschen nut, en dattet schijnt dattet de goden [bestellen](#).

Pomponius
 Dats recht, sone, siet hier komen de gesanten.
 Toont nu u goetaerdichayt.

3de [poos](#), 3de [uytcoompst](#)

[[Samenvatting](#)]

Volesus
 Sijts gegroet, Prince, wilt onse [vaerdichayt](#)
 Nae u [bescheydenhayt](#) int beste duyden, en ons [affschayt](#) geven,
 Die ons volck geluckich maeck en ons Rijck verheven.

Numa
 Alle staet verandering, vrinden, is gevaerlijck
 Maer die in een goe staet is, daer hij [onbeswaerlijck](#)
 In leeft en gewent is, weil hij die [begeven](#)
 Om aen te nemen een nieu ongewoon manier van leven,
 Die kan niet lochenen, dat hij sothayt bestaet,
 Al wart alleen dat hijt seecker om t'onseker verlaet.
 Nu [waer](#) mij dit niet alleen zulcx te beginnen,
 Maer om dat u volck en ick sijn ongelijck van sinnen,
 Vinde ick raetsaem dat ghij tuyswaerts treckt
 En hun al dees gelegenhayt ondeckt.

Daer en tusschen mogen wij sien wat god wil [voegen](#).

Proculus

Ghoedadich Prince, met ongenoegen

Verstaen wij u besluyt, doch op reden dient dit bedocht:

Ghy soect geen staets verandering, maer werter toe versocht,

Dus is t' van u geen vermetelhayt, maer [heerlijckhayt](#).

Ghij segt, men sou ons volck voor houwen uwer seden ongelijckhayt;

Die wistense voor de kuer wel, dus salt niet onschuldigen.

Daerom believe u nu de kuer te bewilligen gehoersamende de goden, en compt, laet u huldygen.

Pomponius

Laet, soon, gheen hulpbehoefte verleen.

Martius

Laetet [bidden](#) uws volcx, [magen](#), en vrinden beweegen.

Numa

God weet wat best is, maer u luy redelijck vermaen

En goods schicking wil ick niet hertneckich wederstaen;

Dus met u te gaen, vrinden, sal ick my [berayden](#),

En sien wat Godt voegen sal.

Proculus

Weest bedanckt.

Volesus

Godt sy lof.

Numa

Die wil ons [bestaen](#) en toeleg ten goeden leyden

En, op dat alles gedije tot gewin,

So laet ons hem aenroepen in dit groot wercx begin.

Hij opent het tempelken, daer staet een vat wieroox op een outaer, en werpt wat int vier, cnielt de voeten en bid.

Onsienlijcke, onbegrijpelijcke, albegrijpende eenhayt,

Albestierder, hertkenner, stiert d'algemeenhayt

Ten besten ons toeleg, ons bestaen, en t' begin

Van so groten werck; ghy weet dat mijn [sin](#)

Alleen strect om nae t' pont der verstanden dat my is gegeven

U al goedadichayt gelyckformich te mogen leven;

Dit weet ghy, dat behaecht; dit suldy ten besten stieren;

Wij trachten u wel te volgen, en van eygen wil te [vieren](#),

En sy door vroomdadichayt alle onvromen te machtich.

FINIS